

La quarta façana

Ara fa tretze anys, a les acaballes de l'últim ajuntament franquista, hom va voler desfigurar la plaça gironina de la Independència amb un aparcament subterrani i una agosarada remodelació de l'exterior. El projecte modificava substancialment el caràcter amb el qual fou concebuda la plaça, suprimia l'estructura geomètrica del conjunt (aleshores només mig esbossat amb les façanes est i oest) i hi feia néixer un paisatge irregular de caminets i racons, totalment contradictori amb el marc inicial. L'atemptat que es volia perpetrar era de jutjat de guàrdia.

El disbarat es va poder aturar — no sempre hi ha hagut tanta sort — i aquests dies, en canvi, assistim a l'operació de signe contrari. Després d'haver-se edificat l'any 1977 la façana nord, ara podem contemplar l'acabament de la façana sud i la culminació definitiva del projecte de 1856, degut a Martí Sureda i Deulovol, singular en la història urbanística del país al costat d'altres recintes similars que es poden comptar amb els dits d'una mà. Són les places neoclàssiques de la segona meitat del vuit-cents, creades com a fruit de la desamortització que atorgava a les ciutats espais inesperats. Places que, com ha escrit Ricard Pié a *Quaderns d'Arquitectura i Urbanisme*, no volien resoldre un nus de carrers, ni envoltar un gran edifici, ni ser el final d'una seqüència viària, sinó que van néixer com «el projecte introvertit d'un tros de ciutat, la definició d'un espai centrat en si mateix, el resultat de la formació d'un nou ordre urbà a una escala capaç de generar una estructura espacial autosuficient».

Però la culminació coherent de les quatre façanes no pot pas amagar del tot els errors irreparables. La plaça mai no quedarà ben tancada, perquè roman-dran obertes les obertures excessives del carrer de Santa Clara (amb un edifici impresentable a la cantonada amb el d'Anselm Clavé) i, sobretot, les de l'eix Gran Via-Passeig de Canalejas, que allunya la façana nord de la resta del rectangle. Serà difícil, per això, atorgar al recinte l'aire de gran sala d'estar que tenen altres places porticades famoses. Segons el Pla Especial del Barri Vell, la circulació haurà de ser reduïda al vial que surt cap a Santa Clara, però encara quedarà sense resoldre el problema de l'aparcament. En el treball *Les places porxadades a Catalunya*, Maria Rubert denuncia que «els cotxes aparquen adossats a l'arquitectura, cosa que treu molta fondària a la plaça i hi dificulta la utilització dels porxos». Ara cal afegir, a la nosa dels cotxes estacionats, la presència en un lloc preferent d'una bateria de contenidors d'escombraries.

I després s'hauria de pintar l'interior de les voltes, i penjar-hi fanals, i regular les instal·lacions dels bars i restaurants, i treure els rètols indignes que embruten les parets amb la seva insolent anarquia. Si no es fa tot això, la plaça de la Independència continuarà essent, malgrat les quatre façanes, una plaça a mig fer.

paperets

- A Barcelona, una empresa d'indústries químiques ha signat un conveni amb l'Ajuntament per patrocinar un estudi sobre els colors originals de les façanes de la ciutat. En la realització de l'estudi cromàtic, que durarà uns dos anys, hi participaran també les Universitats Politècnica i els Col·legis d'Arquitectes i d'Aparelladors. Vistos els resultats d'un estudi semblant fet a les cases de l'Onyar de Girona, només cal desitjar als barcelonins que tinguin sort.

- El diari *La Vanguardia* ha publicat, a les pàgines culturals, una breu Antologia portàtil de narracions sintètiques constrenyides a una única frase. Entre els escriptors que han acceptat el rept d'aquest exercici literari d'il·lustres precedents hi figuren dos gironins. Salvador Oliva hi ha aportat un epigrama titulat *El membre de jurat de tots els premis, que diu: «La fama de maneja en el complot / li ve d'exercir el veto en lloc del vot»*. Josep M. Fonalleras ha escrit una narració titulada *Conte per a gladiadors abans de començar l'espectacle, amb el text següent: «El senyor Eladi Gotzens, per evitar malentesos, després de reconèixer que volia parlar de tota aquella història del dia en què la seva mare, el seu pare i ell mateix van anar al zoo a veure els mandrills, opina que val més no dir-ne res perquè potser és mentida»*. En ambdós casos, els títols són gairebé tan llargs com les mateixes obres.

- Cues increïbles a les carreteres durant tot l'estiu, sense cap mena d'escarment per part dels conductors impertèrrits. En un article recent de Néstor Luján, redescobrim un antic text de Sèneca que podria servir per explicar amb precisió aquest inesfable moviment de masses: «La calor és el motiu pel qual molta gent emprèn viatges sense motiu determinat i fa excursions a costes llunyanes, unes vegades per mar i altres per terra, tractant de buscar aquella calma de l'ànim i aquella satisfacció de l'esperit que manca en els que mai no estan contents amb el present». Potser ningú més, des del temps dels romans, no havia estat capaç de definir amb tanta agudesca el fenomen turístic. I compte amb el matís: Sèneca ni tan sols diu «tractament de trobar»; només «tractant de buscar aquella calma de l'ànim i aquella satisfacció de l'esperit que manca en els que mai no estan contents amb el present». Potser ningú més, des del temps dels romans, no havia estat capaç de definir amb tanta agudesca el fenomen turístic. I compte amb el matís: Sèneca ni tan sols diu «tractant de trobar»; només «tractant de buscar» la calma.

NARCÍS-JORDI ARAGÓ